

Verder met je verhaal

Connie van Uffelen

ABContekst
Manuscriptadvies

Connie van Uffelen

Verder met je verhaal

Verder met je verhaal

Copyright © Connie van Uffelen 2020

Versie 1.0

Foto's: Sam Rentmeester (die van Connie), Suzy Hazelwood (cover)
pexels.com (alle andere, cover: Suzy Hazelwood)

Inhoud

Voorwoord	3
Neem even de tijd.....	4
Vijf manieren om op ideeën te komen	7
Wek personages tot leven.....	9
Voorkom jouw woestijnmomentje	11
Schrijf een synopsis	13
Maak een planning.....	15
Kom los	17
Schrijven, schrijven, schrijven	18
En dan nog wat	19
Hoe nu verder?	20
Over de auteur.....	21

Voorwoord

Het is alweer zeven jaar geleden dat ik een prijs won voor mijn reportage *Avontuur in Afrika*, over zes studenten civiele techniek die tijdens hun studiereis in Mozambique worden overvallen. Ik maakte het voor *Delta*, het universiteitsblad van de TU Delft, waarvoor ik 12,5 jaar als nieuwsredacteur heb geschreven.

Het was voor het eerst dat ik een journalistieke reportage op een meer verhalende manier beschreef. Geuren, kleuren, geluiden, weersomstandigheden, en de gedachten van ‘de hoofdpersonen’: het mocht dit keer allemaal meespelen in mijn verhaal. Zolang de feiten maar klopten. Ik kon mijn creativiteit er helemaal op loslaten. Heerlijk.

Ik had toen nog niet kunnen vermoeden dat dit zou leiden naar dit e-boek, waarin ik jou wil helpen met schrijftips. Want wat gebeurde er? Ik kreeg na *Avontuur in Afrika* de smaak te pakken en volgde de cursus Creatief Schrijven bij de Hogeschool Utrecht. Daarna wist ik het zeker: ik wil de verhalende kant op!

Voor de kneepjes van het vak volgde ik de opleiding Romans en korte verhalen, bij de Schrijversacademie. Met een groepje anderen zwoegde ik elke week op een scène om vervolgens feedback te krijgen én te leveren. Dat vind ik een goede manier om te leren schrijven. Het zijn immers je lezers die je haarfijn kunnen vertellen wat ze van je verhaal vinden.

Ik heb er een schrijfclubje aan overgehouden. We geven elkaar regelmatig feedback. Ik kan je zo’n clubje van harte aanbevelen: het is een stok achter de deur om te blijven schrijven. Bovendien hoor je direct wat er aan schort én wat er goed is aan je verhaal. Je krijgt suggesties voor hoe het anders kan en welke elementen je aan je verhaal zou kunnen toevoegen. Allemaal waardevolle feedback.

Juist dát – feedback geven – vind ik ontzettend leuk. Daarom volgde ik een tweede opleiding bij de Schrijversacademie: Redactie. Daarin leerde ik een auteur te begeleiden bij het schrijven van een boek. Ik redigeerde en corrigeerde, ik schreef een flapttekst en ik maakte een leesrapport met mijn bevindingen. Kortom, ik gaf feedback op allerlei fronten.

Graag help ik ook jou 'verder met je verhaal'. Allereerst met dit e-boek. Er staan niet alleen tips in voor het vinden van goede onderwerpen en het creëren van levendige personages, ik laat ook zien wat je kunt doen om te voorkomen dat je volledig verdwaalt in jouw verhaal. Vroeg of laat gebeurt dat en zie dan maar weer eens lol te krijgen in schrijven.

Dit boek is slechts een eerste aanzet en ik hoop dat het je (weer) op weg helpt. In mijn blogs kun je meer informatie vinden. Wil je meer hulp bij jouw eigen boek? Redactie? Correctie? Manuscriptbeoordeling? Aarzel niet en neem gewoon contact met mij op. Veel plezier met schrijven.

Rotterdam, april 2020

Neem even de tijd

Ik ben dol op schrijven. Wat is er fijner dan spelen met taal? Toch heb ik soms geen inspiratie. En zeker niet als ik er speciaal voor achter mijn laptop ga zitten en die eeuwig knipperende cursor zie. Onderwerpen komen meestal vanuit het niets in mij op: tijdens het eten, onder het hardlopen, als ik een krant lees of mijn tanden poets.

Herken je dat? Misschien denk je op zo'n moment dat je er een andere keer voor gaat zitten om je idee uit te werken. Ik weet dat het zo niet werkt. Negen van de tien keer vergeet je jouw briljante ingeving. Bovendien neem je er niet de tijd voor en is die flow van dat moment helemaal weg.

Maak liever gebruik van het moment dat bij jou dat lampje ging branden. Zorg ervoor dat je jouw idee meteen ergens in kunt noteren en doe dat zo volledig mogelijk. Niet in maar één zin, noteer ook de woorden en beelden die bij jou komen opborrelen. Alles.

Dat kan natuurlijk in je smartphone, maar die leidt vaak enorm af als je weer eens een appje krijgt of wat *posts* wilt checken. Weg flow! Koop liever een notitieboekje en draag dat altijd bij je, anders ben je jouw idee zo weer kwijt. Je hoofd zit immers al vol genoeg met alles wat je nog moet doen.

Zodra je wél tijd hebt, blader je gewoon weer eens door jouw notitieboekje. Al je beelden en ingevingen komen meteen naar boven. Je kunt er direct mee aan de slag. Misschien heb je in de loop der tijd al meer ideeën genoteerd. Het zou zo maar kunnen dat een mix daarvan leidt tot een interessanter verhaal.

Vijf manieren om op ideeën te komen

Heb je geen inspiratie? Weet je niet hoe het verder moet jouw verhaal? Met deze simpele oefeningen komen jouw ideeën vanzelf naar boven borrelen. Probeer maar eens.

1. **Ga mindmappen** – Open een willekeurige pagina van een boek of jouw favoriete website. Schrijf het eerste zelfstandig naamwoord dat je tegenkomt op een groot vel papier. Omcirkel het. Laat je gedachten over dit woord een kwartier de vrije loop en noteer alles wat in je opkomt. Trek lijnen van de cirkel naar deze nieuwe woorden. Omcirkel die woorden en herhaal dit proces bij deze woorden. Dit leidt vanzelf tot verbindingen die je anders niet zou hebben gemaakt. Geloof me, na een tijdje heb je een idee én overzicht.
2. **Maak titels** – Pak een boek of tijdschrift en kies er willekeurig twintig woorden uit. Maak van deze woorden verschillende combinaties van zinnen. Kies de zin die jou het meest aanspreekt en schrijf meteen alles op wat in je opkomt. Dit prikkelt je fantasie.
3. **Kies een personage** – Doe je ogen dicht en denk aan personen uit je verleden. Dat kan een lieve tante zijn, een vervelende klasgenoot of je favoriete docent. Denk gewoon aan vroeger. Kies deze persoon en geef hem of haar een andere sekse en een intrigerend beroep. Schrijf direct op welke gedachten er in je opkomen. Je zult zien dat je helemaal loskomt.
4. **Wat als ...** – Pak een krant en ga op zoek naar een bericht over een misdaad. Stel jezelf de vraag: wat als ...? Geef de dief bijvoorbeeld eens acute diarree. Of laat een inbreker op de staart van een kat staan. Schrijf op wat er gebeurd zou zijn als ... Je krijgt vanzelf de smaak te pakken.

5. **Herinneringen** – Je hebt als kind vast dingen meegemaakt die je nog levendig voor je ziet. Schrijf die gebeurtenissen in één of twee woorden op, zoals ‘gebroken been’ of ‘muziekles blokfluit’. Maak er een lijst van en schrijf achter elk woord in één zin wat er gebeurde. Kies na een tijd eentje van die zinnen en begin met brainstormen.

Het effect van deze oefeningen is dat je jouw gedachten de vrije loop laat. Zo komen er onderwerpen naar boven die uiteindelijk tot een goed idee kunnen leiden en jouw schrijfblokkade laten verdwijnen.

Wek personages tot leven

Je hebt al veel boeken gelezen. Wat is jouw favoriete boek? En wie daarin is jouw favoriete personage? Weet je waarom? Zo niet, lees nog even een stukje in het betreffende boek. Welk type persoon is het? Wat weet je van hem of haar? Lijkt dit personage op je, of juist helemaal niet? Hoe ziet hij of zij eruit? Misschien lijkt het personage op jou, of zou je op hem of haar willen lijken?

Vertel eens iets over het karakter van jouw favoriete personage. Waarom leefde je zo mee met hem of haar? Jouw antwoorden op deze vragen zeggen veel over de uitwerking van het personage door de auteur.

Hoe kun je jouw personages nu tot leven laten komen?

- Schrijf **zoveel mogelijk kenmerken** op over je personages: leeftijd, uiterlijk, beroep, ambitie, kledingstijl, situatie, bijnamen et cetera. Je moet je personage kunnen 'zien' als je over hem of haar schrijft én weten hoe het zou reageren in bepaalde situaties. Kijk eens op straat, in tijdschriften of kranten, of op tv en in films van wie je een personage kunt maken.
- Geef je personages niet alleen aangename, maar **ook onaangename trekjes**. Niemand is honderd procent 'perfect' of 'slecht'. Niemand is alleen maar leuk en aardig, iedereen heeft zijn nukken en eigenaardigheden.
- Zet tegenover een sympathiek personage (met dus ook een vervelend trekje) altijd een antipathieke **tegenhanger** (met ook een aardig trekje, bijvoorbeeld liefde voor een huisdier). Dat zorgt voor een interessante wisselwerking. Als ze hetzelfde voorval meemaken, laat ze dan op een verschillende manier reageren. De een bijvoorbeeld heftig, de ander onverschillig.
- Laat je inspireren door **mensen om je heen**. Wil je een personage dat overbezorgd is? Denk dan aan iemand die daadwerkelijk overbezorgd is. Probeer te vatten waar 'm dat overbezorgde precies in zit. Beschrijf

dat en kies momenten in je verhaal waaruit je dit kunt laten blijken.

- Maak voor het creëren van het karakter gebruik van **een mix van bestaande personen**. Geef je personages niet dezelfde namen, beroepen en uiterlijkheden als werkelijke personen. Daar komt vaak ellende van.

Voorkom jouw woestijnmomentje

Als je een goed idee hebt uitgekozen voor jouw boek, enkele personages hebt uitgewerkt, en zomaar begint met schrijven, heb je grote kans dat je vroeg of laat vastloopt. Onze docent sprak van 'een woestijnmomentje': je weet niet hoe je verder moet en je komt er alleen niet meer uit. Wat nu?

Zorg voor wat houvast. Schrijf je plot eerst in grote lijnen uit. Ik heb zelf gemerkt dat dit kan voorkómen dat je halverwege opgeeft. In het volgende hoofdstuk kom ik erop terug. Onthoud bij het uitschrijven van je plot dat een verhaal altijd uit drie delen bestaat:

- een begin, waarin een probleem ontstaat voor jouw personage;
- een midden, waarin jouw personage daarmee worstelt en opeens tegen nieuwe uitdagingen aanloopt;

- een einde, met een (al dan niet tegenvallende) oplossing of een inzicht.

Dat klinkt logisch, maar ik leg uit wat ik er precies mee bedoel.

In het begin wil je lezers natuurlijk meteen je verhaal in trekken. Zorg daarom voor een sterke openingszin die nieuwsgierig maakt. Wat dacht je van deze, van Raymond Chandler uit *Het lange afscheid*:

De eerste keer dat ik Terry Lennox onder ogen kreeg hing hij dronken in een Rolls-Royce Silver Wraith voor het terras van The Dancers.

Ik zie meteen voor me hoe dat eruitziet: dronken man – oldtimer – de jaren veertig of vijftig – een terrasje (mooi weer!) – een dansclub – een kennismaking die iemand is bijgebleven en waarop er meer volgden. Wie is die Lennox? Wat is er met hem gebeurd? Dat maakt deze zin allemaal in mij los. Begin dus met een actie waarin lezers iets meekrijgen over de setting en de context van je verhaal.

Het is belangrijk dat jouw lezers zich met jouw hoofdpersoon kunnen identificeren: zo leven ze met je personage mee bij tegenslag of weerstand. Lezers willen vervolgens weten hoe jouw personage die tegenslag te lijf gaat. Dat is de motor van jouw verhaal.

Bij een goed plot laat je lezers **in het midden** van het verhaal extra in spanning. Geef je lezers het idee dat het niet goedkomt. Hou die spanning vast. Of laat lezers zich zorgen maken om zaken waarvan zij weten dat die gaan komen, maar jouw personage nog niet.

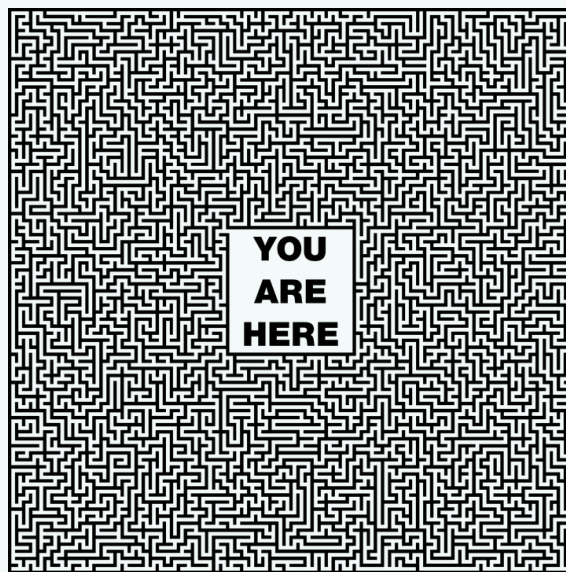
Introduceer nieuwe tegenslag of nieuwe personages. Denk aan die tegenhanger uit mijn vorige hoofdstuk. Wat is het ergste dat jouw personage kan overkomen? Zorg voor complicaties. Zeker als jouw ‘woestijnmomentje’ opdoemt.

Bij een sterk **einde** bereikt de hoofdpersoon zijn of haar doel – liefst ten koste van iets – of juist niet, maar is er wel sprake van iets positiefs. Ga eens na wat jou het meest raakt. Dat zou zomaar te maken kunnen hebben met een ‘opoffering’ of een ‘loutering’ van een personage.

Schrijf een synopsis

De beste tip die ik tijdens mijn schrijflessen kreeg was: **schrijf een synopsis**. In een synopsis van maximaal twee A4'tjes werk je je verhaal in grote lijnen uit. Het is je bouwplan. Beschrijf elk hoofdstuk in een korte alinea. Dat biedt houvast voor als je daadwerkelijk schrijft. Waarom? Je krijgt overzicht en je ziet wat er nog ontbreekt.

Wat ik een groot voordeel vind aan het werken met een synopsis, is dat je minder snel verdwaalt in je verhaal. Verdwalen is vaak een voorbode van vastlopen, want wat wordt je volgende scène? Waar werkt je verhaal naar toe? Hoe ga je verder? Heb je dat allemaal duidelijk voor ogen? Met een kompas blijf je niet halverwege steken.

Er zijn ook schrijvers die liever gewoon aan de slag gaan en wel zien wat er gebeurt. Het verhaal komt vanzelf, vinden ze. Dat kan. Bij het uitwerken van scènes heb je waarschijnlijk al gemerkt dat je vanzelf ingevingen krijgt tijdens het schrijven. Dat is prima. Sterker nog: dat is het leuke aan schrijven. Sommige mensen werken daarom liever zonder uitgestippeld plan.

Toch raad ik je aan om **wel** met een synopsis te werken, juist voor het overzicht. Met een synopsis weet je waar je naartoe werkt en kun je

makkelijk schuiven met hoofdstukken. Als een scène niet lukt, begin je gewoon aan die volgende scène in je synopsis, waarvoor je wél inspiratie hebt. Je kunt makkelijker switchen tussen scènes zonder de rode draad van je verhaal kwijt te raken en compleet vast te lopen. Overzicht is wel zo fijn. Vind ik.

En o ja, nog een voordeel: wil je jouw verhaal ooit naar een uitgever sturen, dan is een synopsis **een absolute must**. Zonder synopsis (en nog wat voorwaarden) wordt jouw verhaal niet in behandeling genomen. Waarom dan niet meteen al werken aan een synopsis met als voordeel: houvast?

Maak een planning

Oké, je hebt een goed idee, er ligt een synopsis, maar er is iets wat jou weerhoudt. Je ziet ertegen op, je denkt dat het niet zal lukken, je bent ervan overtuigd dat je het niet kunt. Dit is jouw innerlijke criticus die jou ervan weerhoudt te doen wat jij het leukst vindt: schrijven.

Hier is maar één remedie voor: ga aan de slag! Dat klinkt simpel, en ik weet dat het vaak niet zo makkelijk is: je hebt het druk, je bent moe en je wilt soms liever lezen of netflixen. Ik weet er alles van.

En toch is het mogelijk om te blijven schrijven. Iemand uit mijn schrijfclub heeft een drukke baan, maar wat doet zij? Ze staat elke dag vroeg op en schrijft een uurtje voordat ze naar haar werk gaat. Het geeft haar voldoening en ze schrijft als een tierelier. Ik ben er jaloers op.

Bij schrijven geldt: hoe vaker je het doet, hoe beter het gaat. Meters maken! En meters máákt mijn clubgenoot: ik kijk altijd met bewondering naar de hoeveelheid woorden die ze voor onze volgende ontmoeting inlevert.

Ook jij kan dat. Je hoeft van mij niet elke dag om vijf uur op te staan, maar mijn tip voor jou is: plan vanaf nu tijd in voor het schrijven van jouw boek. Kies voor **vaste tijden in je agenda**, zodat schrijven een gewoonte wordt. En hou je eraan.

Natuurlijk heb je niet altijd zin – ik ken dat, echt – maar lees in dat geval je synopsis nog eens door en bedenk hoe geweldig het is als jouw boek eindelijk af is en anderen jouw verhaal gaan lezen. Zeg eens eerlijk: daar doe je het toch voor?

Kom los

Voordat je nu weer op die knipperende cursor stuit en de moed je in de schoenen zakt, zou je de volgende oefening eens kunnen doen. Zet een wekker op tien minuten en schrijf al je gedachten op, zonder te stoppen. Blijf schrijven. Schrijf, schrijf, schrijf. Taal- en spelfouten mag je lekker laten staan.

Het maakt niet uit waarover je tekst gaat – al schrijf je op dat je niet weet waarover je moet schrijven – zolang het maar je gedachten van dat moment zijn. Schrijven, schrijven, schrijven, zonder te stoppen. Dit heet **freewriten** en het maakt dat je wat lossier schrijft. Het duwt je een drempel over.

Freewriten geeft je inspiratie en focus. Als je verhaal vastzit, maakt dit het weer los want het bevordert je creativiteit. Als de wekker is gegaan, ben je niet meer verkrampd en durf je beter je gedachten en gevoelens op te schrijven. Sommigen doen dit elke keer voordat ze met schrijven beginnen. Het helpt. Echt!

Schrijven, schrijven, schrijven

Je bent lekker aan het schrijven. Trap nu niet in de valkuil waarin ik zelf viel: je schrijft een scène en je vindt dat je die meteen moet perfectioneren. Denk niet dat je dat verkeerd getroffen woord direct moet vervangen, ga niet in zinnen zitten schrappen, zoek niet naar een mooier ritme of een andere stijl.

Denk vooral niet over de regels voor het schrijven van ‘hun’ of ‘hen’ en ‘dat’ of ‘wat’. Maak je ook geen zorgen over het noteren van dialogen. Dat komt allemaal later (je kunt er mij voor inschakelen 😊). Het haalt je alleen maar uit jouw creatieve gedachtestroom.

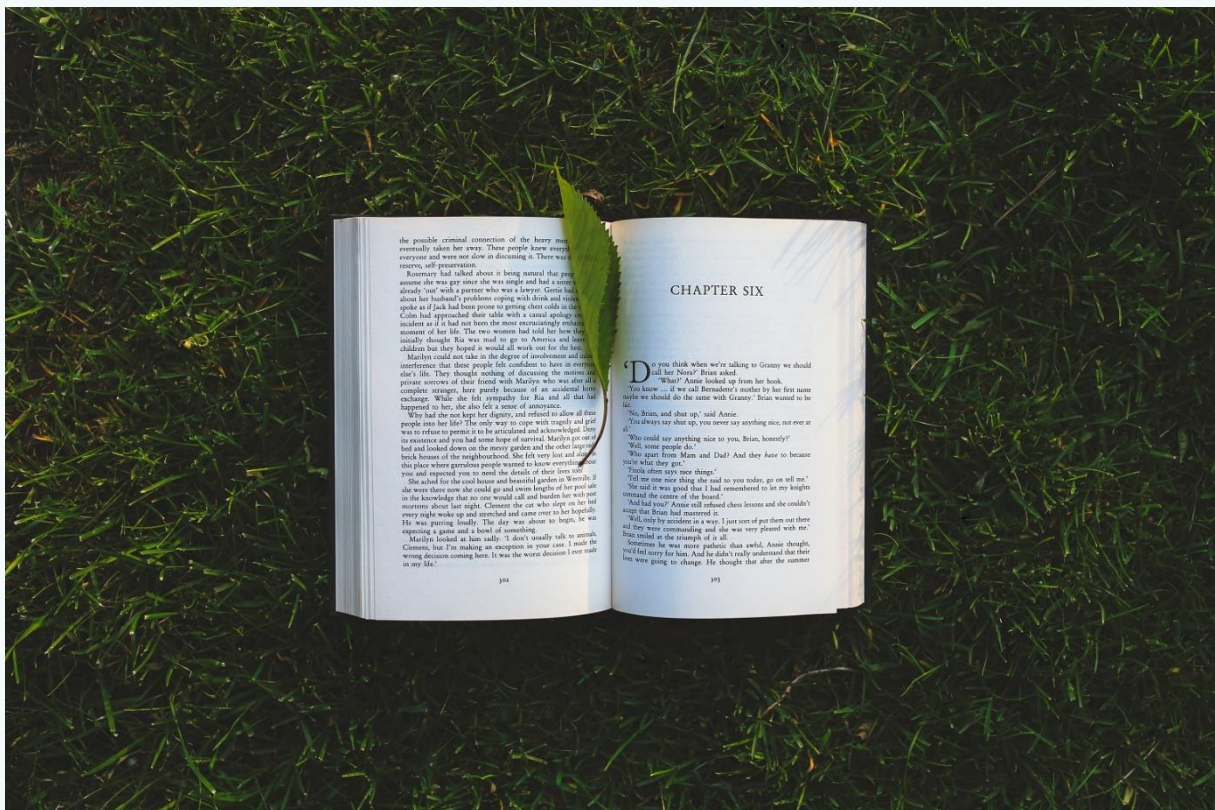
Waar ik je voor wil waarschuwen is dit: voordat je er erg in hebt, zit je uren te schaven aan één scène. En dan zul je zien dat je een dag later juist dat fragment misschien in de prullenbak gooit.

Ja, ook ik heb dat gedaan: alles voor niets geweest! Neem van mij aan dat dit jouw plezier in schrijven flink vergalt. Ga dus gewoon door met schrijven. Zelfs als je ergens niet op kunt komen. Schrijf in dat geval gewoon op dat je dat nog even moet nazoeken, en schrijf verder.

Pas als je je hele verhaal hebt geschreven – en dit een tijdje hebt laten rusten – ga je terug naar je oorspronkelijke tekst. Je ziet snel genoeg wat je nog even moest opzoeken, of waarover je nog niet tevreden was en wat er naar de prullenbak kan. Bijschaven kan altijd nog.

En dan nog wat ...

Mag ik tot slot nog even een lans breken voor mijn favoriete schrijver? Ik ben gek op het werk van de Amerikaanse schrijver Truman Capote. Je kent misschien zijn boek *In koelen bloede*, over de reconstructie van een moordzaak in een dorpje van de staat Kansas. Misschien heb je de film erover gezien: *In Cold Blood*, of de film over de schrijver: *Capote*.

Minder bekend is de verhalenbundel met de simpele titel: *Alle verhalen*. Nooit kreeg ik meer ideeën dan door het lezen van deze verhalen. Al waren het alleen maar ideeën voor interessantere personages. Kijk eens hoe Capote zijn verhalen begint en hoe zijn personages meteen tot leven komen.

O, en nog een laatste tip die ik ooit op een lezing van Ronald Giphart hoorde: schrijf eens een verhaal van een schrijver letterlijk over. Gewoon als oefening. Je krijgt op die manier meer zicht op stijl en technieken van die schrijver. Hartstikke leerzaam.

Hoe nu verder?

Ik hoop dat je na al deze stappen weer verder kunt met je verhaal. Ga lekker aan de slag. Loop je toch vast? Probeer het dan even opnieuw met mijn tips. Is je verhaal af? Gefeliciteerd! Petje af. Wil je dat iemand met een onafhankelijke blik naar jouw tekst kijkt? Alle fouten eruit haalt? Ik help jou graag: vanaf je eerste idee tot aan je boekvoorstel voor een uitgeverij.

ABCtekst biedt jou deze hulp:

- Een **snelscan van een fragment** van jouw verhaal, om te kijken of je op de goede weg bent.
- Een **manuscriptbeoordeling** met uitgebreide feedback op inhoud en structuur van jouw verhaal, inclusief schrijfoefeningen op maat.
- **Redactie** van jouw complete manuscript. Ik kijk naar grammatica, spelling, stijl, woordkeus, structuur, zinsbouw en tempo.
- Een **vippakket** voor een combinatie van manuscriptbeoordeling, redactie, zoeken naar geschikte uitgevers en het schrijven van een boekvoorstel plus aanbiedingsbrief.

Kijk voor meer informatie op www.abcontekst.nl of stuur een e-mail naar info@abcontekst.nl. Ik denk graag met jou mee en kan een gratis en vrijblijvend adviesgesprek inplannen over wat ik zou kunnen **doen voor jouw boek**.

Meer tips

...vind je in [mijn blogs](#). Die gaan bijvoorbeeld over:

- [de manier waarop je een dialoog precies noteert](#) (met handig en overzichtelijk pdf'je!);
- [handige taalwebsites](#);
- [onbetrouwbare vertellers](#).

Nooit meer een blog missen? Schrijf je dan in voor mijn [nieuwsbrief](#). Je ontvangt dan maandelijks schrijf-, lees- en taaltips, mijn nieuwste blogs en af en toe een recensie.

Over de auteur

Connie is journalist, redacteur, schrijfcoach en oprichter van ABContekst. Ze helpt haar klanten het beste uit hun boek te halen door het te redigeren en ze feedback en schrijfoefeningen te geven.

Connie aan het woord:

‘Van jongs af aan ben ik al gek op lezen. Als kind nam ik de maximaal toegestane hoeveelheid boeken mee van de bibliotheek. Dat doe ik nóg vaak. En als ik in een boekhandel kom, kan ik simpelweg niet weggaan zonder een boek te kopen.

Als ik mijzelf zou moeten omschrijven in twee woorden, kies ik voor ‘**nieuwsgierig**’ en ‘**perfectionistisch**’. Dat nieuwsgierige blijkt al uit mijn vorige banen. Ik was tien jaar researchanalist. Ik wilde het naadje van de kous weten en werkte in het medisch-wetenschappelijk onderzoek. Uiteindelijk boeide schrijven mij toch meer en volgde ik in de avonduren de opleiding Journalistiek aan de Fontys Hogeschool in Tilburg. Wat is er leuker dan elke dag schrijven over datgene waar jij nieuwsgierig naar bent?

En dat perfectionistische dan? Ik ben niet snel tevreden en ik vind dat teksten altijd beter kunnen. Graag volgde ik dan ook de opleiding Romans en korte verhalen, en daarna – terug naar het lezen – de opleiding Redactie. Met die kennis op zak richtte ik begin dit jaar **ABContekst** op. Daarmee wil ik mensen helpen met hun boek. Ik ben nieuwsgierig naar dat van jou en ik perfectioneer graag jouw teksten.

Oké, nog een paar steekwoorden dan:

Sportief – hardlopen – ondernemer(sdochter) – vriendin – film – Hitchcock – lekker (uit) eten – chocolade – huisdier: kat Zus – geschiedenis – IDFA – thee

Wil je meer over mij weten? Kijk op mijn [LinkedInprofiel](#), stuur me een mailtje of volg me op [Twitter](#) of [Instagram](#).

